

کتاب کنکور

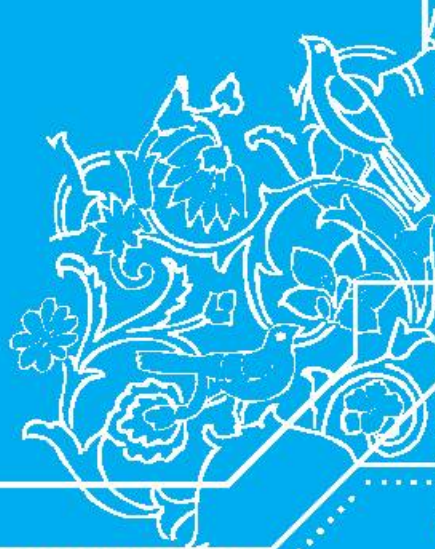
دین و زندگی جامع دهم و یازدهم

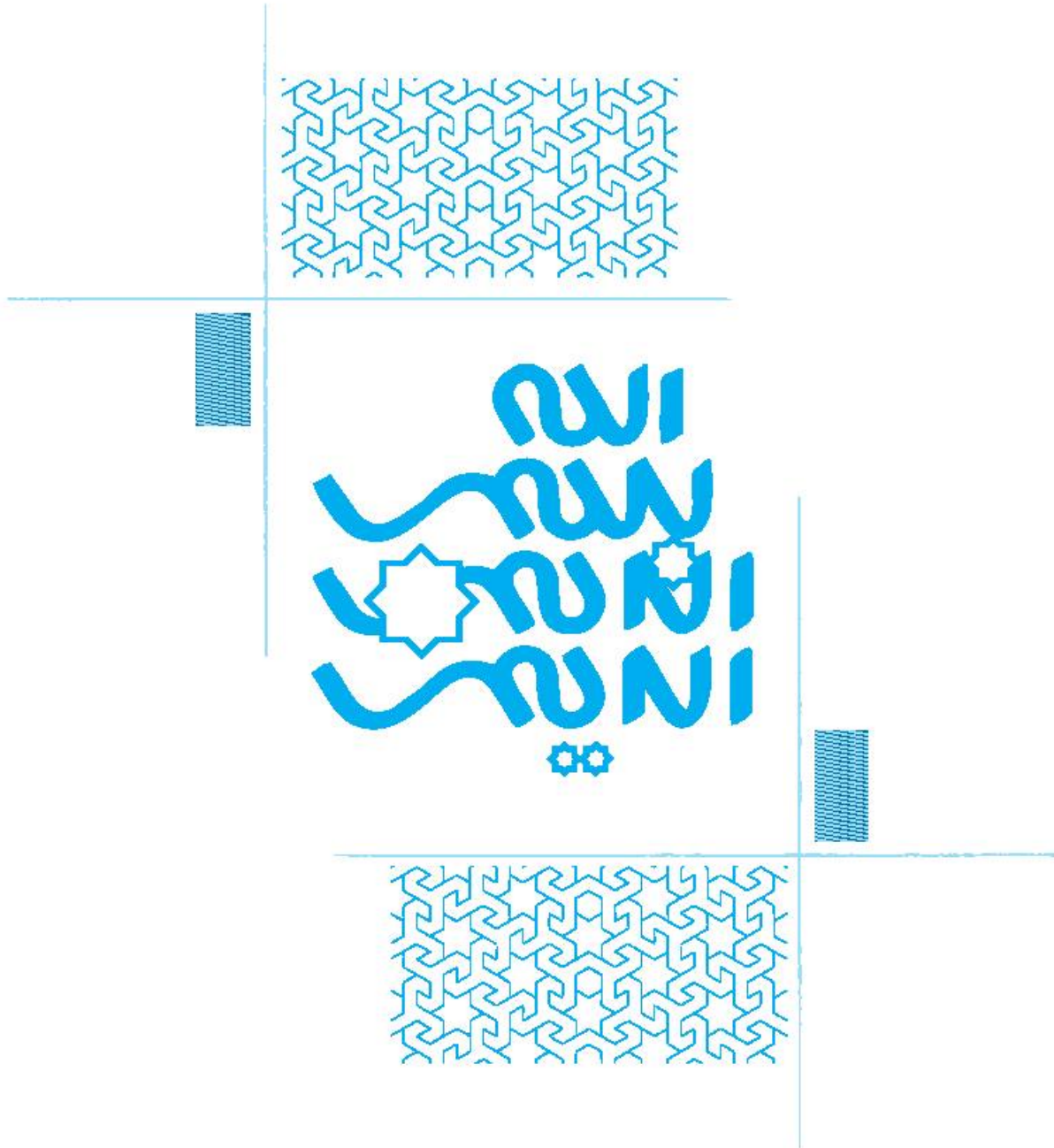
امید آمیدیگی
محمد نجفی

مشترک همه رشته ها به جز علوم انسانی

ناظر علمی: مرتضی محسنی کبیر

از مجموعه مرشد

کلام نخست

به نام خداوند جان و خرد
 کزین برتر اندیشه برنگذرد

در نگاه اکثر داوطلبان کنکور، درس دین و زندگی درسی حجیم و کم‌بازده است، ولی برخلاف تصور، این درس یکی از امتیاز آورترین دروس کنکور به حساب می‌آید. در ابتدای نگارش کتاب «دین و زندگی جامع دهم و یازدهم» از مجموعه «مرشد» به منظور فراهم آمدن ساختار کلی کتاب جلسات زیادی با برترین اساتید کنکور برگزار شد تا کتابی جامع و متفاوت با کتاب‌های موجود در بازار پدید آید به گونه‌ای که داوطلب را از هر کتاب آموزشی دیگری بی‌نیاز کند.

ساختار کتاب

این کتاب شامل موارد زیر است:

- ۱) محتوا در یک نگاه: در ابتدای هر درس، مضمون کلی درس ذکر شده است.
- ۲) ترجمه و پیام آیات و احادیث: هر آیه شامل کادر موضوع (محتوای کلی آیه)، کادر معنی، کادر کلیدواژه میانبر (کلمات کلیدی برای حل تست‌ها)، پیام آیه، پیشینه کنکوری (تعداد تکرار هر آیه در کنکورهای گذشته) و ارتباط (نکات ترکیبی با سایر قسمت‌ها) است.
- ۳) متن خط به خط کتاب: متن درس به صورت تفکیکی و کادر بندی شده ذکر شده است. در ابتدای هر کادر تیترو متناسب با متن به همراه آیه مربوط به آن و قسمت‌های مهم هر متن به صورت رنگی آمده است. هم‌چنین نکات تکمیلی هر متن در داخل پراکنش ذکر شده است.
- ۴) سؤالات کتاب درسی به همراه نکات تستی آنها ذکر شده است.
- ۵) نمودار مرور سریع و جمع‌بندی متن درس برای استفاده در دوران جمع‌بندی و آزمون‌های سنجشی تعبیه شده است.
- ۶) جدول روابط و نکات: در انتهای هر درس، جدول‌های اختصاصی مربوط به درس (علت و معلولی، مترادف تستی، ترین‌ها) برای فراگیری بهتر درس آمده است.
- ۷) اشتباه نکنیم: این بخش برای جلوگیری از اشتباهات متداول دانش‌آموزان تعبیه شده است.
- ۸) سؤالات: در سه سطح دسته‌بندی شده‌اند و سؤالات ترکیبی با آیکون () مشخص شده است.
- ۹) آزمون‌های مروری و ترکیبی: بعد از هر چهار درس یک آزمون مروری برای جمع‌بندی مباحث و یک آزمون ترکیبی برای مرور نکات ترکیبی درس‌ها طراحی شده است.
- ۱۰) پاسخنامه: پاسخ هر تست شامل توضیح کامل پاسخ به همراه کلیدواژه (برای مرور سریع) و سبک می‌باشد.

۱۱) دینی یار: این بخش شامل تمامی اصطلاحات و روابط کاربردی کنکور است.
سیاسگزاری:

و صمیمانه از تمامی عزیزانی که تا آخرین لحظات در راه نشر این کتاب، یار و یاور ما بودند، سپاس گزاریم:

📌 مدیر عامل محترم انتشارات: آقای یحیی دهقانی

📌 دبیر مجموعه: مهندس هادی عزیززاده و همکاران ایشان در معاونت تألیف مبتکران به ویژه

مهندس بابک نهرینی، حسین کشتی کار و طوبی عینی پور

📌 ناظر علمی: آقای مرتضی محسنی کبیر

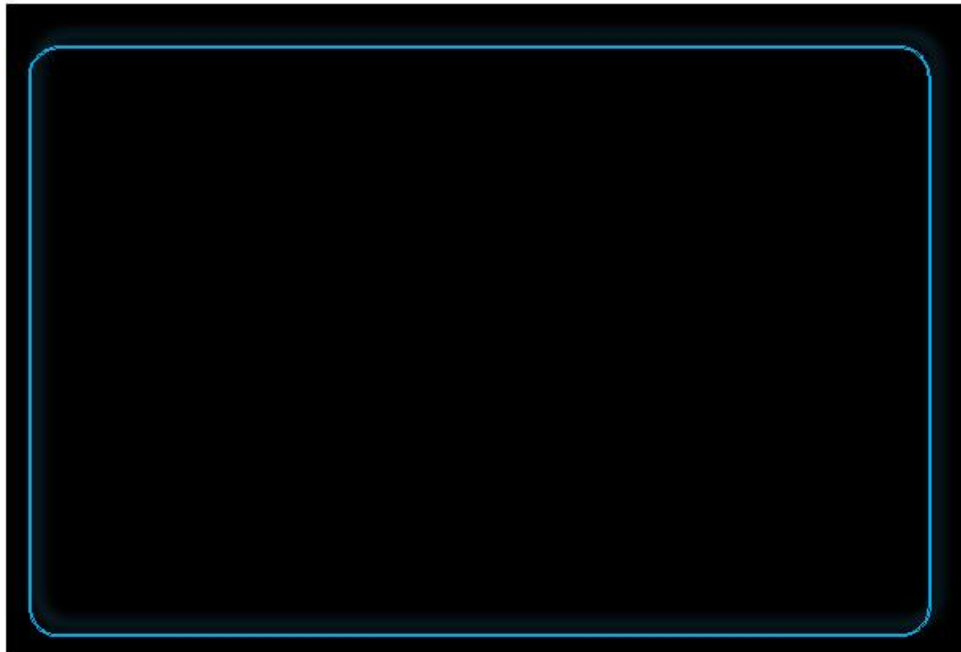
📌 صفحه آرا: سمیرا عاشورلو

📌 گرافیست‌ها: بهاره خدابی، زهرا گودرز، مینا هرمزی

امیدواریم دانش آموزان عزیز و دبیران بزرگوار نظرات و پیشنهادهای خود را با مؤلفان در میان گذاشته و در ارتقای کیفی این کتاب ما را یاری نمایند.

امید امیدپیگی - محمد نجفی

@dinimobtakeran

فهرست

شماره صفحه	نام درس	پایه دهم
------------	---------	----------

۹	هدف آفرینش	درس اول
۲۱	پر پرواز	درس دوم
۳۵	پنجره‌ای به روشنایی	درس سوم
۴۹	آینده روشن	درس چهارم
۶۴	مروری	آزمون شماره ۱
۶۷	منزلگاه بعد	درس پنجم
۷۹	واقعه بزرگ	درس ششم
۹۱	فرجام کار	درس هفتم
۱۰۳	آهنگ سفر	درس هشتم
۱۱۴	مروری	آزمون شماره ۲
۱۱۷	دوستی با خدا	درس نهم
۱۳۳	یاری از نماز و روزه	درس دهم
۱۴۹	فضیلت آراستگی	درس یازدهم
۱۶۱	زیبایی پرشیدگی	درس دوازدهم
۱۷۳	مروری	آزمون شماره ۳

شماره صفحه	نام درس	پایه یازدهم
------------	---------	-------------

۱۷۷	تفکر و اندیشه	بخش ۱
۱۸۱	هدایت الهی	درس اول
۱۹۷	تداوم هدایت	درس دوم
۲۱۹	معجزه جاویدان	درس سوم
۲۳۵	مسئولیت‌های پیامبر (ص)	درس چهارم
۲۵۷	مروری	آزمون شماره ۴
۲۶۰	ترکیبی	آزمون شماره ۵
۲۶۵	امامت، تداوم رسالت	درس پنجم

۲۹۳	پیشوایان اسوه	درس ششم
	وضعیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی مسلمانان، پس از	درس هفتم
۳۱۵	رسول خدا (ص)	
۳۳۱	احیای ارزش‌های راستین	درس هشتم
۳۵۳	مروری	آزمون شماره ۶
۳۵۶	ترکیبی	آزمون شماره ۷
۳۶۱	عصر غیبت	درس نهم
۳۸۹	مرجعیت و ولایت فقیه	درس دهم
۴۱۱	عزت نفس	درس یازدهم
۴۲۵	پیوند مقدس	درس دوازدهم
۴۴۴	مروری	آزمون شماره ۸
۴۴۸	ترکیبی	آزمون شماره ۹

۴۵۳	پاسخنامه تشریحی دهم
۴۹۶	پاسخنامه تشریحی یازدهم
۵۶۸	پاسخنامه آزمون ۱
۵۷۰	پاسخنامه آزمون ۲
۵۷۲	پاسخنامه آزمون ۳
۵۷۴	پاسخنامه آزمون ۴
۵۷۶	پاسخنامه آزمون ۵ + درسنامه ترکیبی
۵۸۰	پاسخنامه آزمون ۶
۵۸۲	پاسخنامه آزمون ۷ + درسنامه ترکیبی
۵۸۶	پاسخنامه آزمون ۸
۵۸۸	پاسخنامه آزمون ۹ + درسنامه ترکیبی
۵۹۱	پاسخنامه کلیدی دهم
۵۹۳	پاسخنامه کلیدی یازدهم
۵۹۶	دینی‌یار

درس اول: هدف آفرینش

این درس شامل چهار آیه است. در این درس به هدف آفرینش و تفاوت انسان با سایر موجودات در رسیدن به این هدف می‌پردازیم. ارزیابی محتوا: دو آیه این درس به تازگی در کتاب ذکر شده‌اند و احتمال طرح تست از آنها وجود دارد. آیات این درس نسبت به هم مفاهیم نزدیکی دارند؛ با دقت آنها را مطالعه فرمایید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع: هدفمندی آفرینش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
وَمَا بَيْنَهُمَا لِأَعْيُنٍ و آنچه بین آنهاست را به بازیچه نیافریدیم
مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ آنها را جز به حق خلق نکردیم.
دخان، ۳۸ و ۳۹

کلیدواژه میانبر: هدفمندی آفرینش / رد عیب بودن خلقت / آفرینش بر اساس حق

پس‌آیه:

حق بودن آفرینش به معنی هدف‌دار بودن خلقت است.

جهان آفرینش بی‌هدف نیست.

همه موجودات به سوی هدفی حکیمانه در حرکت هستند. (بازیچه و سرگرمی نیستند)

هدفمندی آفرینش نمایانگر حکمت خداوند است.

پیشینه‌کننده: این آیه در کتاب درسی جدید، به تازگی مطرح شده است، اما مضمون کلی آیه در کتاب‌های گذشته برده است. (پس احتمال

طرح تست از آن وجود دارد)

موضوع: عبادت، فلسفه خلقت

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ
إِلَّا لِيَعْبُدُونِ جن و انسان را نیافریدم
مگر اینکه مرا عبادت کنند
ذاریات، ۵۶

کلیدواژه میانبر: هدف خلقت انسان و جن / تعمیم پرستش به سایر موجودات (نه فقط انسان)

پس‌آیه:

خداوند هدف از خلقت جن و انسان را پرستش خود معرفی کرده است.

منظور از عبادت، تنها انجام کارهایی مانند نماز و روزه نیست، بلکه هر عملی که براساس معیارهای الهی باشد، عبادت محسوب می‌شود.

خداوند در این آیه پرستش را فقط به انسان محدود نمی‌کند و به جن نیز تعمیم (عمومیت) می‌دهد.

خداوند در این آیه، هدف خلقت را به عبادت محدود کرده است. (حصر هدف خلقت در عبادت)

پیشینه‌کننده: معنی فارسی این آیه در کتاب‌های گذشته وجود داشته است. (پس احتمال طرح تست از صورت عربی آیه وجود دارد)

موضوع: زندگی جهت کسب رضایت خداوند

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي
وَنُشُكِي وَمَخْبَئِي وَمَمَاتِي بگو نماز،
هَمَّةُ أَعْمَالِي وَزَنْدُكِي وَمَرْگِ مَن، همه اعمالم و زندگی و مرگ من،
لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ برای خداست که پروردگار جهانیان است.
انعام، ۱۶۲

کلیدواژه میانبر: تقدم نماز بر سایر عبادات / هدف اصلی زندگی / زندگی برای خداوند

پیام آیه:

هدف از آفرینش، انجام اعمال عبادی به منظور کسب رضای خداوند است.

نماز مقدم بر سایر اعمال است.

زندگی باید در جهت کسب رضای خداوند باشد.

پیشینه‌نگاره: این آیه تاکنون در کتاب‌های درسی گذشته وجود نداشته است. (به همین دلیل، احتمال طرح تست از آن وجود دارد.)

موضوع: بهره‌مندی از نعمات؛ نتیجه بندگی

وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا هر کس نعمت و پاداش دنیا را بخواهد

فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ نعمت و پاداش دنیا و آخرت، نزد خداست.

ن.ا. ۱۲۴.

کلیدواژه میانبر: اختصاص نعمات دنیوی و اخروی به خداوند/ خداوند؛ پاسخ‌گویی تلاش انسان

پیام آیه:

در این آیه، خداوند به عنوان سرچشمه نعمت‌ها در هر دو جهان معرفی شده است.

منظور از «عِنْدَ اللَّهِ» این است که هر کس بخواهد به پاداش برسد، باید امور عبادی که خداوند تعیین کرده است را انجام دهد.

مخاطب این آیه، همه مردم هستند. (نه فقط مومنان)

پیشینه‌نگاره: این آیه در کتاب‌های گذشته وجود نداشته است. (پس به دلیل جدید بودن، می‌تواند قابل توجه طراحان قرار گیرد.)

مَنْ حَطَّ بِحَطِّ قَلْبٍ

مقدمه

اگر کسی بیخچالی را با قیمت بالا تهیه کند و از آن به عنوان کمد استفاده کند یا خودروی گران‌قیمتی را در گوشه‌ای از حیاط به گلخانه تبدیل کند، در مورد او چه فکری می‌کنید؟

حتماً تعجب می‌کنید و در میزان عقل و خرد چنین فردی شک خواهید کرد؛ زیرا این وسایل با آن همه امکانات و هزینه برای هدف خاصی ساخته شده‌اند و به‌کارگیری آنها در کارهای دیگر، هدر دادن و اتلاف سرمایه است.

آیا تاکنون اندیشیده‌اید که ما «انسان‌ها» برای چه آفریده شده‌ایم و «هدف» از زندگی ما در این جهان چیست؟

دست‌یافتن به پاسخ این سؤال، بسیار مهم و حیاتی است؛ زیرا این خطر وجود دارد که در صورت ندانستن هدف، زندگی خود را به اشتباه صرف کارهایی بکنیم که برای آن کارها خلق نشده‌ایم و سرمایه‌ای را از دست دهیم که نه ارزش آن قابل مقایسه با بیخچال و خودروی است و نه امکان به دست آوردن مجدد آن وجود دارد. (ندانستن هدف زندگی (علت) ۱) مشغول شدن به کار بیهوده (۲) از دست دادن عمر (معلول).

جهان هدفمند (متناسب با آیه «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِيْنَمَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ»)

در پس خلقت تک‌تک موجودات (نه فقط انسان) این جهان، هدفی وجود دارد؛ زیرا خالق آنها خدایی حکیم است که هیچ کاری را بیهوده انجام نمی‌دهد. قرآن کریم در آیات گوناگون بر این نکته تأکید می‌کند و آفرینش جهان را «حق» می‌داند.

تفاوت و شباهت انسان با سایر موجودات (متناسب با آیه «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِيْنَمَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ»)

حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین به معنای هدف‌دار بودن خلقت آنها است. (حق بودن ۱) هدف‌دار بودن) این آیه به خوبی بر این موضوع دلالت دارد که جهان آفرینش بی‌هدف نیست و هر موجودی براساس برنامه حساب شده‌ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است.

انسان نیز مانند سایر موجودات از جمله حیوانات و گیاهان، از این قاعده کلی جدا نیست و قطعاً هدفی از آفرینش او وجود داشته است. هدفی که گام‌نهادن او در این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف به او داده شده است. البته در چگونگی رسیدن به هدف، میان انسان و موجوداتی هم‌چون حیوانات و گیاهان، تفاوت‌هایی وجود دارد. (اشتراک در هدفمندی/تفاوت در چگونگی رسیدن به هدف)

اولین تفاوت آن است که انسان خود باید هدف خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد؛ در حالی که گیاهان به صورت طبیعی و حیوانات به صورت غریزی به سوی هدف خود حرکت می‌کنند.

دوم آن که انسان دارای روحیه بی‌نهایت‌طلب است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روز به روز افزون می‌گردد. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود. این انسان بی‌نهایت‌طلب، در زندگی خود همواره در حال انتخاب هدف است؛ هدف‌هایی که پایان نیابد و تمام نشود. در حالی که حیوانات و گیاهان هدف‌های محدودی دارند و وقتی به سر حدی از رشد و کمال می‌رسند، متوقف می‌شوند؛ چنان که گویی راهشان پایان یافته است. (اهداف انسان نامحدود/اهداف گیاهان محدود)

اختلاف در انتصاب هدف

وقتی به دنیای انسان‌ها می‌نگریم، با دنیای حیرت‌انگیزی مواجه می‌شویم؛ چنان اختلافی در هدف‌ها وجود دارد که ابتدا سردرگم می‌شویم (اختلاف در اهداف ابتدا موجب سردرگمی می‌شود) که به راستی کدام انتخاب درست و همسو با میل بی‌نهایت‌طلب انسان است؟

کسانی که به دنبال پول و ثروت‌اند، برخی دل به کشف اسرار جهان سپرده‌اند، برخی به دنبال جاه و مقام‌اند، گروهی به هنرمندی و نقش‌آفرینی در عرصه‌های هنری می‌اندیشند، گروهی در آرزوی قهرمانی در ورزش، پیوسته می‌کوشند و ...

اهداف فرعی و اصلی

هرکس با پیش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود. اگر کسی چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است، می‌کوشد به دیگران کمک کند؛ کسی هم که فکر می‌کند داشتن شهرت مهم است، همه زندگی خود را در مسیر رسیدن به شهرت قرار می‌دهد. اگر کسی مقاصد کوچک در نظرش جلوه کند، به سوی همان مقصد می‌رود و گمان می‌کند این هدف‌ها می‌توانند میل بی‌نهایت‌طلب درونش را آرام کنند (تجلی مقاصد کوچک گمان‌پنداری به آرامش درون). کسی هم که کمالات و خوبی‌های متعالی و بزرگ را شناخته، به آنها دل می‌بندد و برای رسیدن به آنها می‌کوشد. پس این اختلاف، ریشه در نوع اندیشه انسان دارد.

بنابراین برای انتخاب سایر هدف‌ها و دل‌بستن به آنها، باید ارزش هدف‌ها را مشخص کنیم و متناسب با ارزشی که دارند، به آنها رتبه دهیم. این چنین، هدف‌های زندگی به هدف‌های اصلی و فرعی تقسیم می‌شوند (مشخص کردن ارزش هدف‌ها و رتبه دادن متناسب با ارزش تقسیم شدن هدف‌ها به فرعی و اصلی). هدف‌ها و دل‌بستگی‌های پایان‌ناپذیر مثل مال و ثروت هدف‌های فرعی به شمار می‌آیند و هدف‌های پایان‌ناپذیر و همیشگی مانند خیرخواهی نسبت به دیگران هدف اصلی محسوب می‌شوند.

البته هر دوی این اهداف خوب‌اند و برای زندگی ما ضروری‌اند، مهم این است که هدف فرعی را به جای هدف اصلی فرار ندهیم و آن‌قدر به اهداف فرعی دل نزنیم که مانع رسیدن به هدف اصلی شود. (مهم‌ترین نکته اصل قرار ندادن هدف فرعی است)

حال سؤال این است که در میان هدف‌ها، برترین، کامل‌ترین و ارزشمندترین هدف کدام است؟

برترین هدف (متناسب با آیه «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ»)

هرکس اندکی تأمل کند، می‌بیند که در درون خود در جست‌وجوی سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست و تا به آن منبع نرسد، آرام و قرار ندارد. این سرچشمه، همان خداوند است که خالق همه کمالات و زیبایی‌هاست؛ او که خود نامحدود است و کمالات و خوبی‌هایش حد و اندازه ندارد. هر کمال و خوبی از او نشأت می‌گیرد و در جهان گسترده می‌شود.

به راستی چه هدفی می‌تواند با ارزش‌تر از انتخاب خدا به عنوان غایت و مقصد زندگی باشد. چه کسی جز او می‌تواند روح پایان‌ناپذیر انسان را سیراب کند؟ (خداوند غایت و مقصد زندگی)

اگر روح انسان بی‌نهایت‌طلب است و خوبی‌ها را به صورت بی‌پایان می‌خواهد، شایسته است که تنها خدا و بندگی او را به عنوان هدف نهایی خود انتخاب کند، هدفی که خداوند نیز آفرینش جن و انسان را به همان خاطر می‌داند.

کامل‌ترین تعبیر دربارهٔ (زندگی): تعبیر هود خدا (متناسب با آیه «قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»)

البته منظور از این‌که هدف اصلی انسان در زندگی بایستی عبادت و بندگی خداوند باشد، فقط انجام برخی اعمال عبادی نیست. درست است که نماز، روزه و ... عبادت‌اند و عبادات بارزشی نیز هستند، اما بر اساس تعالیم دین اسلام، هر حرکت و عملی که برای کسب رضایت خداوند و براساس معیارهای دینی صورت گیرد، عبادت است؛ از خدمت به محرومان گرفته تا آشپزی در آشپزخانه، از طلب علم و دانش گرفته تا خواندن سطری از کتاب، از سکوت و دم فرو بستن گرفته تا فریاد کشیدن، همه و همه اگر برای جلب رضایت خدا باشد، عبادت محسوب می‌شود. (ملاک عبادت شمرده شدن یک عمل ۱) رضایت خداوند (۲) بر اساس معیارهای دینی بودن عمل) شاید کامل‌ترین تعبیر دربارهٔ زندگی به خاطر خدا، تعبیر خود خداوند باشد که در آیه بالا آمده است.

شکست و پیروزی، دور شدن و نزدیک شدن به خدا (متناسب با آیه «قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»)

اگر هدف و مقصد زندگی، خدا باشد، خوشحالی‌ها و ناراحتی‌ها، شکست‌ها و پیروزی‌ها و بسیاری از مفاهیم کلیدی زندگی، تعریف جدید پیدا می‌کند. شکست، دور شدن از خدا و پیروزی، نزدیک شدن به خدا معنا می‌شود. در آن صورت چیزی ما را خوشحال می‌کند که ما را به خدا برساند و چیزی ما را آزرده می‌کند که از خدا دور کند. همین بندگی است که باعث می‌شود انسان شایستهٔ دریافت لطف و رحمت ویژهٔ خداوند شود و به زندگی سعادت‌مند در دنیا و آخرت برسد. (بندگی خداوند ۱) زندگی سعادت‌مند هم در دنیا و هم در آخرت)

یک تیر و چند نشان (متناسب با آیه «وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»)

برخی انسان‌ها به هدفی بالاتر از لذت‌های مادی و سرگرم شدن با آن نمی‌اندیشند. اینان به تعبیر قرآن، کسانی هستند که به حیات دنیوی راضی شده و به آن آرام گرفته‌اند. اینان مصداق همان کسانی‌اند که بهترین و با ارزش‌ترین دارایی و سرمایهٔ خود را صرف کارهای کم‌ارزش می‌کنند اما افراد زیرک می‌دانند که برخی از هدف‌ها به گونه‌ای هستند که هدف‌های دیگر را نیز دربردارند و رسیدن به آنها مساوی رسیدن به هدف‌های دیگر نیز هست و به میزانی که هدف ما برتر و جامع‌تر باشد، هدف‌های بیشتری را در درون خود جای می‌دهد. این افراد با انتخاب عبادت و بندگی خدا به عنوان هدف، با یک تیر چند نشان می‌زنند (افراد زیرک ۱) انتخاب بندگی و عبادت خداوند؛ یعنی هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند و هم از آن جایی که تمام کارهای دنیوی خود را برای رضای خدا انجام می‌دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک‌تر می‌کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌سازند. اینان هم‌چون کوهنوردی هستند که در مسیر نزدیک شدن به قله، هم تندرستی خود را تأمین می‌کنند، هم از مناظر زیبای طبیعت لذت می‌برند و هم استقامت خود را افزایش می‌دهند.

البته این هدف به همان میزان که بزرگ و ضامن خوشبختی ماست، همت بزرگ و ارادهٔ محکم می‌طلبد. همان‌طور که دستیابی به گوهرهای گران‌قدر دریاها، پشتکاری شگرف می‌خواهد. (هدف بزرگ ۱) نیازمند همت بزرگ)

(خداوند ۱) هدف اصلی (زندگی)

ای دوست، شکر بهتر یا آن که شکر سازد
ای باغ تویی خوش تر یا گلشن و گل در تو؟
ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟
خوبی فمر بهتر یا آن که فمر سازد؟
یا آن که برآرد گل، صد نرگس تر سازد؟
یا آن که به هر لحظه صد عفل و نظر سازد؟

(پیام شعر)

فقط خداوند است که می‌تواند پاسخ‌گویی نیازهای انسان باشد.

انسان‌ها باید خداوند را به عنوان هدف اصلی زندگی خود قرار دهند.

ارتباط: این آیات با آیه «وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» تناسب مفهومی دارند و به انتخاب خداوند به عنوان اولویت هدف‌ها در زندگی، اشاره دارند.

فعالیت کلاسی

به نظر شما منشأ این اختلاف‌ها در انتخاب هدف چیست؟
پاسخ: این اختلاف‌ها در انتخاب اهداف، ریشه در نگرش انسان‌ها و طرز نگاه آنها به مسائل مختلف دارد.

نمودار مرور سریع و جمع‌بندی

۵) انسان‌ها دو گروه‌اند

- ۱) به حیات دنیوی راضی شده‌اند و با آن آرام گرفته‌اند و عمر را صرف کارهای بی‌ارزش می‌کنند.
- ۲) بندگی خدا را هدف اصلی قرار داده‌اند و تمام کارهایشان را برای کسب رضایت او انجام می‌دهند.
- ۱) از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند. (معلول)
- ۲) خود را به خدا نزدیک می‌کنند. (معلول)
- ۳) آخرت خود را آباد می‌کنند. (معلول)
- ۴) با یک تیر چند نشان می‌زنند. (معلول)

جدول روابط و نکات

علت	معلول
۱ خداوند حکیم است.	۱) آفرینش حق است ۲) هیچ کار بیهوده‌ای انجام نمی‌دهد ۳) جهان سرگرمی نیست
۲ انسان دارای روحیه بی‌نهایت طلب است.	۱) به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد. ۲) هدف‌های زیادی دارد. ۳) همیشه در حال انتخاب هدف است
۳ انتخاب خداوند به عنوان هدف اصلی در زندگی	۱) مفاهیم کلیدی زندگی تعریف جدید می‌یابند. ۲) انسان شایسته دریافت لطف و رحمت الهی می‌شود. ۳) دستیابی به زندگی سعادت‌مندانه
۴ بندگی خدا را هدف اصلی قرار دادن	۱) استفاده از بهره‌های مادی زندگی ۲) نزدیکی به خدا ۳) آبادکردن آخرت ۴) با یک تیر چند نشان زدن

کلمات مترادف نسبی

کلمه / عبارت	مترادفات و کلیدواژه‌های کنکوری
۱) حق بودن آفرینش آسمان‌ها و زمین	هدفدار بودن خلقت آنها
۲) اهداف فرعی	اهداف پایان‌پذیر و موقت
۳) اهداف اصلی	اهداف پایان‌ناپذیر و همیشگی
۴) پیروزی در زندگی	نزدیک شدن به خدا
۵) شکست در زندگی	دور شدن از خدا
۶) افراد زیرک	استفاده درست از بهره‌های مادی = کوهنوردی در مسیر نزدیک شدن به قله
۷) هدف نهایی خلقت انسان	عبادت و بندگی خدا

اولین/بمترین/برترین‌ها

- ۱) شاید کامل‌ترین تعبیر دربارهٔ «زندگی به خاطر خدا» تعبیر خود خداوند باشد که می‌فرماید: «قُلْ أَنْ صَلَاتِي ...»
- ۲) برترین، کامل‌ترین و ارزشمندترین هدف انسان، «عبادت و بندگی خداوند و کسب رضای الهی» است.
- ۳) تعبیر قرآنی کسانی که به حیات دنیوی راضی شده‌اند، مصداق کسانی است که بهترین و باارزش‌ترین دارایی و سرمایه خود را صرف کارهای کم‌ارزش می‌کنند.

اشتباه نکنیم

۱) در این درس، بندگی خداوند به عنوان هدف نهایی خلقت معرفی شده است. آن را با هدف اصلی اشتباه نکنید. (بندگی

خدا ← هدف نهایی)

۲) «هدفمندی نظام آفرینش» مربوط به آیهٔ «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبُدُنَا ...» می‌باشد. و اما «هدف خلقت انسان» مرتبط با آیهٔ «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ» می‌باشد.

۳) همهٔ افراد، از جمله افراد زیرک، از نعمت‌های دنیایی استفاده می‌کنند، ولی افراد زیرک از این نعمت‌ها برای رسیدن به سعادت اخروی استفاده می‌کنند.

۴) اهداف فرعی و اصلی، هر دو برای زندگی ما ضروری هستند.

یادداشت

- ۱- دو ویژگی و سرمایه عمر، حیاتی بودن پاسخ به کدام پرسش را ایجاد می‌کند؟
- ۱ ارزش قابل مقایسه با دیگر چیزها - کوتاه بودن - هدف ما از زندگی در این جهان چیست؟
 - ۲ ارزش قابل مقایسه با دیگر چیزها - کوتاه بودن - هدف از اعمال عبادی انسان چیست؟
 - ۳ ارزش غیر قابل مقایسه با دیگر چیزها - عدم امکان تجدید - هدف ما از زندگی در این جهان چیست؟
 - ۴ ارزش غیر قابل مقایسه با دیگر چیزها - عدم امکان تجدید - هدف از اعمال عبادی انسان چیست؟
- ۲- در پس خلفت این جهان هدفی وجود داشته است که این موضوع بیانگر خداوند می‌باشد.
- ۱ تک تک موجودات - حکمت
 - ۲ تک تک موجودات - عزت
 - ۳ فقط انسان - حکمت
 - ۴ فقط انسان - عزت
- ۳- در آیه «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبَيْنَ مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ»، کلمه حق در معنی به کار رفته است و این معنی نمایانگر چه موضوعی است؟
- ۱ هدفمندی - بیهوده نبودن آفرینش آسمان‌ها و زمین
 - ۲ عدالتمندی - برقراری مساوات در آفرینش موجودات
 - ۳ هدفمندی - بیهوده نبودن آفرینش آسمان‌ها و زمین
 - ۴ عدالتمندی - برقراری مساوات در آفرینش موجودات
- ۴- «مشابهت انسان با سایر موجودات» و «تفاوت انسان با سایر موجودات» در کدام موضوعات مطرح است؟
- ۱ هدفمندی - نحوه زندگی و مرگ
 - ۲ هدفمندی - چگونگی رسیدن به هدف
 - ۳ داشتن سرمایه عمر - نحوه زندگی و مرگ
 - ۴ داشتن سرمایه عمر - چگونگی رسیدن به هدف
- ۵- نحوه حرکت انسان، حیوانات و گیاهان به سوی هدف آفرینش خود، چگونه است؟
- ۱ شناسایی و انتخاب هدف و گام برداشتن به سوی آن - طبیعی - غریزی
 - ۲ انتخاب هدف بر اساس معیارهای دینی - طبیعی - غریزی
 - ۳ انتخاب هدف بر اساس معیارهای دینی - غریزی - طبیعی
 - ۴ شناسایی و انتخاب هدف و گام برداشتن به سوی آن - غریزی - طبیعی
- ۶- میزان عطش انسان در دستیابی به خواسته‌هایش چگونه است و چه زمانی اهداف زندگی‌اش را انتخاب می‌کند؟
- ۱ ثابت است - همواره
 - ۲ روز به روز افزوده می‌شود - همواره
 - ۳ ثابت است - دوره نوجوانی و جوانی
 - ۴ روز به روز افزوده می‌شود - دوره نوجوانی و جوانی
- ۷- «مواجه شدن با دنیای حیرت‌انگیز» و «وجود اختلاف‌های زیاد در اهداف» به ترتیب مرهون نگرش به چه چیزی می‌باشد؟
- ۱ دنیای انسان‌ها - دنیای گیاهان
 - ۲ دنیای گیاهان - دنیای گیاهان
 - ۳ دنیای انسان‌ها - دنیای انسان‌ها
 - ۴ دنیای گیاهان - دنیای انسان‌ها
- ۸- اگر نظر انسان جلوه‌گاه مقاصد کوچک شود، چه پیامدهایی را به دنبال دارد؟
- ۱ تلاش برای دستیابی به آرمان‌های والاتر - گمان به این موضوع که این اهداف آرامبخش میل بی‌نهایت طلب اوست
 - ۲ تلاش برای دستیابی به آرمان‌های والاتر - کوچک پنداشتن دنیا برای رسیدن به اهداف
 - ۳ حرکت به سوی مقاصد کوچک - کوچک پنداشتن دنیا برای رسیدن به اهداف
 - ۴ حرکت به سوی مقاصد کوچک - گمان به این موضوع که این اهداف آرامبخش میل بی‌نهایت طلب اوست

۹- منشأ اختلاف در اهداف انسان‌ها، چه موضوعی است و هم‌چنین برای انتخاب صحیح هدف‌ها، چه کاری را باید در دست اقدام قرار دهیم؟

- ۱ نوع اندیشه انسان - تشخیص ارزش هدف‌ها
 ۲ نوع توانایی انسان - تشخیص ارزش هدف‌ها
 ۳ نوع اندیشه انسان - توجه به ندای عقل
 ۴ نوع توانایی انسان - توجه به ندای عقل

۱۰- اهداف زندگی انسان به دو دسته و تقسیم می‌شوند و خیرخواهی نسبت به دیگران در گروه جای می‌گیرد.

- ۱ دنیوی - اخروی - اول
 ۲ دنیوی - اخروی - دوم
 ۳ اصلی - فرعی - اول
 ۴ اصلی - فرعی - دوم

۱۱- اگر بخواهیم درکی از خوب و بد بودن اهداف فرعی و اصلی را برای انسان‌ها بیان کنیم، کدام عبارت راهنمای ما در این مورد است و هم‌چنین مهم‌ترین نکته در این موضوع چیست؟

- ۱ اهداف فرعی بد هستند - اهداف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم.
 ۲ هر دوی این اهداف خوب‌اند - اهداف فرعی را به جای هدف اصلی قرار ندهیم.
 ۳ هر دوی این اهداف خوب‌اند - فقط به اهداف اصلی توجه کنیم.
 ۴ اهداف فرعی بد هستند - فقط به اهداف اصلی توجه کنیم.

۱۲- اگر بخواهیم براساس تعالیم دینی اسلام، تعریفی از عبادت را بیان کنیم، کدام گزینه هدایتگر ما در این موضوع است؟

- ۱ هر حرکت و عملی که برای کسب رضایت خداوند و بر اساس معیارهای دینی صورت گیرد.
 ۲ اعمال عبادی مانند نماز و روزه که یاری‌رسان ما در رسیدن به بهشت هستند.
 ۳ اعمال عبادی که برای کسب رضایت فرد انجام پذیرد.
 ۴ رسیدن به معیارهای زندگی با توجه به احکام دینی

۱۳- اگر بخواهیم این حقیقت را بیان کنیم که هدف و مقصد زندگی خداست، پیام کدام آیه، وافی ما به این مقصود است؟

- ۱ «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا عِبَادًا...»
 ۲ «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ»
 ۳ «قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»
 ۴ «مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»

۱۴- اگر هدف و مقصد زندگی خداوند باشد، شکست و پیروزی، به ترتیب چگونه معنا می‌شوند؟

- ۱ دور شدن از خدا - نزدیک شدن به خدا
 ۲ نزدیکی به شیطان - دوری از شیطان
 ۳ نزدیکی به شیطان - رسیدن به نعمت‌های دنیایی
 ۴ دور شدن از خدا - نرسیدن به نعمت‌های دنیایی

۱۵- قرآن کریم، تعبیر «اینان کسانی هستند که به حیات دنیوی راضی شده و به آن آرام گرفته‌اند.» را در مورد چه کسانی به کار می‌برد؟

- ۱ کسانی که در دنیا هیچ عمل صالحی انجام نداده‌اند.
 ۲ کسانی که از سیره پیامبر (ص) پیروی نکرده‌اند.
 ۳ کسانی که به هدفی بالاتر از لذت‌های مادی و سرگرم شدن به آن نمی‌اندیشند.
 ۴ کسانی که تنها به اصول دین اعتقاد دارند و به فروع دین بها نمی‌دهند.

۱۶- منظور از عبارت «یک تیر و چند نشان زدن» چیست؟

- ۱ عمل به احکام عملی قرآن در کنار فهم احکام توحیدی آن.
 ۲ توجه به نیازهای شخصی در کنار نیازهای خانواده.
 ۳ داشتن تقوا در کنار انجام عمل صالح.
 ۴ انتخاب هدف برتر و جامع‌تر که هدف‌های بیشتری را در خود جای می‌دهد.

۱۷- اگر بگویم «بهره‌مندی از نعمت‌های هر دو جهان، در گرو عبادت خداوند می‌باشد.» پیام کدام آیه در ذهن نمود می‌یابد؟

۱ «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبُدُنَا...»

۲ «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ»

۳ «قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»

۴ «مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»

۱۸- بیت «ای عقل تو به باشی در دانش و در بینش؟ یا آن‌که به هر لحظه صد عقل و نظر سازد؟»

به انتخاب به عنوان اشاره دارد.

۱ خداوند - هدف برتر زندگی

۲ آخرت - هدف برتر زندگی

۳ آخرت - هدف برتر دینی

۴ خداوند - هدف برتر دینی

۱۹- بیت «ای باغ تویی خوش‌تر یا گلشن و گل در تو؟ یا آن‌که برآرد گل، صد فرگس تر سازد؟»

با آیه ارتباط مفهومی دارد و موضوع اصلی هر دو، می‌باشد.

۱ «قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي...» - ملاک عبادت شمرده شدن یک عمل

۲ «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ» - انتخاب خداوند به عنوان اولویت در زندگی

۳ «قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي...» - انتخاب خداوند به عنوان اولویت در زندگی

۴ «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ» - ملاک عبادت شمرده شدن یک عمل

۲۰- در کدام یک از آیات زیر، خداوند به تعمیم (عمومیت دادن) اعمال عبادی به تمام موجودات می‌پردازد؟

۱ «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ...»

۲ «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ...»

۳ «وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا...»

۴ «قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي...»

۲۱- در بین اهداف زندگی، به اهداف نباید دل ببندیم و اهداف برای ما ضروری هستند و اهداف پایان‌پذیر هستند.

۱ فرعی - اصلی - فرعی

۲ اصلی - اصلی و فرعی - اصلی

۳ اصلی - اصلی - اصلی

۴ فرعی - اصلی و فرعی - فرعی

۲۲- با دقت در آیه شریفه «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبُدُنَا إِلَّا بِالْحَقِّ»، کدام یک از پیام‌های زیر مفهوم می‌گردد؟

۱ در آفرینش هستی، انسان به عنوان موجود برتر، تنها مخلوق دارای هدف است.

۲ آسمان‌ها و زمین دارای خلقتی مشابه هستند که بیانگر هدفی خاص می‌باشد.

۳ در پس خلقت موجودات جهان، هدفی وجود دارد؛ زیرا خالق آنها حکیم است.

۴ خلقت جهان هستی عبث بوده و در پرتو حکمت الهی انجام گرفته است.

۲۳- دست‌یافتن به پاسخ سؤال مهم و حیاتی است؛ زیرا در صورت عدم دسترسی، این خطر وجود دارد که

۱ «هدف از زندگی ما در این جهان چیست؟» - عمر خود را تلف کنیم.

۲ «در دنیای امروز چه کاری باید انجام دهیم؟» - عمر خود را تلف کنیم.

۳ «در دنیای امروز چه کاری باید انجام دهیم؟» - نتوانیم به اهداف دنیایی خود برسیم.

۴ «هدف از زندگی ما در این جهان چیست؟» - نتوانیم به اهداف دنیایی خود برسیم.

۲۴- با تأمل در بیت زیر، به کدام مفهوم پی می‌بریم؟

- ای دوست شکر بهتر یا آن‌که شکر سازد خوبی فمر بهتر یا آن‌که فمر سازد؟
- ۱ فقط رسیدن به زندگی سعادت‌مندانه در آخرت، درخور تلاش است.
 - ۲ دست‌زدن به هر کاری برای رسیدن به بی‌نهایت‌ها و کمالات ضروری است.
 - ۳ هدف ما باید رسیدن به سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌ها که همان خداوند است، باشد.
 - ۴ رسیدن به اهداف دنیوی نیز حائز اهمیت است.

۲۵- کدام عبارت صحیح است؟

- ۱ این‌که هدف انسان تنها باید عبادت باشد، صرفاً انجام برخی اعمال عبادی است.
- ۲ این‌که هدف انسان باید عبادت باشد، صرفاً انجام برخی اعمال عبادی نیست.
- ۳ این‌که هدف انسان باید عبادت باشد، حتماً نباید تمامی اعمال با انگیزه الهی باشد.
- ۴ این‌که هدف انسان تنها نباید عبادت باشد، یعنی گاهی برای حسن انسان‌دوستی اعمالی را انجام دهیم.

۲۶- اگر خداوند به عنوان هدف و مقصد زندگی مشخص شود، ، نزدیک شدن به خدا و دور شدن از خدا معنا می‌شود و آیه مرتبط با همین موضوع است.

- ۱ پیروزی - شکست - «قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»
- ۲ ایمان - کفر - «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِينَ...»
- ۳ پیروزی - شکست - «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لِاعْبِينَ...»
- ۴ ایمان - کفر - «قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»

۲۷- آیه شریفه «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ» بیانگر است که میان انسان و جن می‌باشد.

- ۱ هدف نهایی خلقت موجودات - مشترک
- ۲ هدف اصلی خلقت موجودات - متفاوت
- ۳ هدف نهایی آفرینش انسان - مشترک
- ۴ هدف اصلی آفرینش انسان - متفاوت

۲۸- انسان‌های زیرک به دنبال اهدافی هستند که و انسان‌هایی که بندگی خدا را هدف اصلی قرار می‌دهند، چون کارهای دنیوی را انجام می‌دهند، آخرت خویش را آباد می‌کنند.

- ۱ جامع‌تر و برتر باشد - برای رضای خدا
- ۲ جنبه معنوی بیشتری داشته باشد - برای رضای خدا
- ۳ جامع‌تر و برتر باشد - مطابق دستور خدا
- ۴ جنبه معنوی بیشتری داشته باشد - مطابق دستور خدا

۲۹- تعبیر مصادیق «کوهنورد»، هم تندرستی خود را تأمین می‌کند، هم از مناظر لذت می‌برد و هم استقامت خود را افزایش می‌دهد. «و «دستیابی به گوه‌های دریا، پشتکاری شگرف می‌خواهد.» در ارتباط با چه موضوعاتی بیان شده است؟

- ۱ توجه به نیازهای روحانی در کنار نیاز جسمانی - داشتن تقوا در زندگی
- ۲ توجه به نیازهای روحانی در کنار نیاز جسمانی - داشتن همت و اراده برای رسیدن به هدف بندگی خداوند
- ۳ انتخاب بندگی خداوند به عنوان هدف اصلی زندگی - داشتن همت و اراده برای رسیدن به هدف بندگی خداوند
- ۴ انتخاب بندگی خداوند به عنوان هدف اصلی زندگی - داشتن تقوا در زندگی

پرسش‌های کنگور سراسری

(سراسری زبان ۹۱ با اندکی تغییر)

۳۰- «هدف‌داری نظام آفرینش» از دقت در مفهوم کدام آیه به دست می‌آید؟

- ۱ «يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»
- ۲ «لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَ هُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»
- ۳ «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا...»
- ۴ «وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ...»